

Terwijl buurman China een enorme groeispurt doormaakt, lijkt in Mongolië alles te blijven zoals het is. Heleen Worm trok er rond en sprak met diverse Mongoolse melkveehouders. Het inspireerde haar tot het schrijven van een reisverslag.

De familie van Enkbold Bayarkuu

De eerste taalles begint met het woord koe, deze trip kan niet meer stuk met zo'n start. Na vertrek uit de hoofdstad Ulaanbaatar met jeep, chauffeur en vertaler begint de reis door Mongolië pas echt. Na een uur is het asfalt verdwenen en waaiert verschillende zandwegen voor ons uit. De rondreis gaat eerst naar het zuiden, naar de Gobiwoestijn. Hoe verder we van Ulaanbaatar komen, hoe leger het land. Dat is niet verwonderlijk. Het totale aantal inwoners is 2,5 miljoen, waarvan er bijna een miljoen in de hoofdstad Ulaanbaatar wonen. De karakteristieke witte tenten (ger) zijn steeds minder vaak in de steppen te zien. In de loop der eeuwen is er een type tent ontstaan dat gemakkelijker is om te verhuizen en dat beter beschutting biedt tegen de harde klimaatsomstandigheden. De ger is de bedrijfswoning en de plaats voor zuivelverwerking tegelijk.

Russische overheersing

Onderweg stoppen we bij de familie Malchin Sugariin Dashnorov in de provincie Bulgan. Bij aankomst bij de ger rennen de jonge kamelen rondjes in een speelse bui. Overdag lopen ze los rond, maar 's avonds worden ze gekluisterd in de buurt van de tent.

De paarden staan 'geparkeerd' achter de ger aan een soort waslijn. De rest van het vee loopt in de wijde omgeving rond. De familie Malchin heeft ongeveer 30 runderen, 20 paarden, 25 kamelen en 45 geiten. We worden uitgenodigd om binnen te komen en het vuur wordt opgestookt om eten klaar te maken voor de gasten. Op het dak van de tent liggen geelachtige brokken te drogen, het blijkt curd te zijn, een soort gefermenteerde wrongel die in

de zon gedroogd wordt om te kunnen bewaren. Alle melk wordt door de familie zelf verwerkt voor eigen gebruik. Boer Malchin vertelt dat tijdens de Russische overheersing een deel van de melk

kaas, gefermenteerde melk, yoghurt, kummis (biogarde), gezouten melkthee en lampenolie.

De koeien van de familie Malchin hebben in april-mei gekalfd en zitten nu in de zo-

mer op de top van hun productie. De beste koe produceert nu vijf liter per dag. Er is dit jaar nog laat regenval, waardoor er relatief veel voedsel beschikbaar is voor het vee. Daardoor kan de familie enkele weken langer op dezelfde plek blijven. De boerin legt me uit dat het afbreken en opladen van de tent in een paar uur gebeurt. Ze gebruiken nog steeds kamelen voor transport, maar een aantal van de burens huurt hiervoor een vrachtwagen of heeft een trekker. De motor van boer Malchin staat vlakbij de tent en is duidelijk zijn trotse bezit. De volgende grote aankoop is een windmolen om elektriciteit mee op te wekken. Voorlopig heeft hij daarvoor geen geld. De reden is dat ze in de droge periode van een paar jaar geleden veel vee verloren hebben door steppebranden. Na het vertrek van de Russen in 1990 zijn de prijzen van het vee ingestort. De opkomst van de

Vijf liter op de top

Ik ben nieuwsgierig naar de verschillende vormen van zuivelbereiding die onder deze moeilijke omstandigheden mogelijk zijn. Deze worden met groot enthousiasme door de boer en boerin uitgelegd. Basisregel is dat de melk van de verschillende diersoorten niet gemengd wordt. Van de koeienmelk worden de volgende producten gemaakt: boter, melkvet, curd, kaas, melkvetkoekjes, gedroogde

economische grootmacht en buurland China heeft niet gezorgd voor een stijgend prijspeil van agrarische producten. De binnenlandse economie van Mongolië is gebaseerd op de 'nomadische' veehouderij, het land is zelfvoorzienend en kent nauwelijks een infrastructuur voor de verwerking en afzet van zuivelproducten en vlees. Daardoor is er weinig aansluiting met de economie van China, dat vooral mineralen en hout koopt in Mongolië.

Vette melk

Na een reis door de Gobiwoestijn bereken we het gebied – noordoostelijk van Ulaanbaatar – dat grenst aan Siberië. Het is een bergachtig gebied in de overgang van steppe naar bosgebied en het is hier groen. Daar treffen we de familie Bayarkuu.

De familie is aan het melken bij aankomst. De melktruck komt over een uur in het dorp, een paar kilometer verderop, de melk ophalen. Dit is de eerste keer dat

Jak gehard tegen bittere kou

Mongolië telt twee miljoen runderen en 500.000 jaks. De soorten die in Mongolië voorkomen zijn de gewone jak en kaalrugjak, die een schofthoogte hebben van 1,15 tot 1,25 m. De kruisingen van deze jaks met een 'gewone koe' halen schoft-

hoogten tot 1,40 m hoog. De kruising is dan ook zeer gewild voor de trekos, mede omdat de stiertjes bij kruising steriel zijn. De jak is zeer kouderesistent en gehard. De productie van de dieren is laag; 1000 à 1200 liter per jaar met 6 à 7% vet en eiwit.

ik hoor dat een boer zijn melk kan verkopen. Enkbold Bayarkuu vertelt me dat de prijs die hij krijgt in de winter € 0,07 en in de zomer € 0,04 is per liter, ongeacht de gehalten. De familie heeft een kudde bestaande uit 20 jaks, 10 melkkoeien, 50 stuks vleesvee en de nodige paarden. Bij de kraal lopen alleen de dieren die gemolken worden met hun kalveren. De koeien laten de melk alleen maar schieten als het kalf in de buurt is. De jaks produceren weinig, maar vette melk (circa 6 tot 7% vet) maar dit levert dus niets meer op. Toch zijn de jaks ge-

liefd bij Enkbold omdat hij het plezierige dieren vindt om mee te werken. En het zijn dieren die goed bestand zijn tegen het klimaat, met temperaturen tot -40 graden Celsius in de winter en koele zomers. In de nazomer wordt hier ook wat hooi gewonnen voor de winterperiode. Het vee wordt dan 's nachts gehuisvest in een winterstalling. Deze is alleen overdekt voor het deel waar de jonge en kleine dieren zitten. De winterstalling wordt altijd in de buurt van een riviertje gebouwd om ook in de winter water te kunnen bereiken. De familie Enkbold verblijft samen met de schoonfamilie bij de winterstalling.

Elke vergelijking van de veehouderij in Mongolië met de Europese melkveehouderij gaat mank. Toch, je ziet ook hier wat boeren overal ter wereld gemeenschappelijk hebben: ondernemerschap en liefde voor vee en natuur.

H. Worm

Melken in Mongolië

Mongolië profiteert niet van economische groeispurt van buurland China

De jak laat de melk alleen schieten als het kalf in de buurt is